

Ortaokul Öğrencileri İçin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Servisine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi*

Seda Sevgili Koçak¹, Neşe Kurt Demirbař²

Özet: Bu çalışmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin psikolojik danışma ve rehberlik (PDR) servisine yönelik tutumlarını belirleyebilmek amacıyla bir ölçek geliştirmektir. Bu amaca yönelik öncelikle ilgili literatür incelenmiş ve ortaokul öğrencilerinde rehberlik servisine yönelik tutumun göstergesi olabilecek bilişsel, davranışsal ve duyuşsal özellikler belirlenmiştir. Bu göstergeler dâhilinde 30 madde yazılmıştır. Uzman görüşü ve ön uygulama sonrasında 4 madde çıkarılmış ve 26 maddelik uygulama formu oluşturulmuştur. Hazırlanan bu form ile ortaokula devam eden 599 öğrenciden veri toplanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 21 ve AMOS 21 programları ile çözümlenmiştir. Ölçeğın yapı geçerliğine ilişkin açımlayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulamalı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Ölçeğın güvenirliliğine ilişkin kanıt bulmak amacıyla Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı hesaplanmış ve test-tekrar güvenirliliği yapılmıştır. Yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğın 18 madde ve iki alt boyuttan oluştuğu görülmüştür. Doğrulamalı faktör analizi sonucunda model uyum indekslerinin oldukça iyi olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğın tümüne ilişkin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .92 olarak hesaplanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Rehberlik ve Psikolojik Danışma; Ortaokul; Tutum Ölçeği

Geliş Tarihi: 29.04.2020 – **Kabul Tarihi:** 15.06.2021 – **Yayın Tarihi:** 30.06.2021

DOI: 10.29329/mjer.2020.367.5

DEVELOPMENT OF AN ATTITUDE SCALE FOR PSYCHOLOGICAL COUNSELING AND GUIDANCE SERVICE FOR MIDDLE SCHOOL

Abstract: The aim of this study is to develop a scale in order to determine the attitudes of middle school students towards the psychological counseling and guidance service. For this purpose, first of all, the related literature has been examined and cognitive, behavioral and affective characteristics that can be the indicator of the attitude towards guidance service in middle school students have been determined. 30 items have been written within these indicators. After the expert opinion and pre-application, 4 items were removed and a 26-item application form was created. With this form, data was collected from 599 students attending middle school. The data obtained was analyzed with SPSS 21 and AMOS 21 programs. Exploratory factor analysis and confirmatory factor analysis were performed regarding the construct validity of the scale. In order to find

* EJER (2019) Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Seda Sevgili Koçak, Dr., Eğitim Fakültesi, Gazi Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-8724-0669

Correspondence: sevgili_seda@hotmail.com

² Neşe Kurt Demirbaş, Dr., Eğitim Fakültesi, Gazi Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-8923-9813

evidence of the reliability of the scale, the Cronbach Alpha internal consistency coefficient was calculated and test-retest reliability was performed. As a result of the exploratory factor analysis, it was observed that the scale consists of 18 items and two sub-dimensions. Confirmatory factor analysis revealed that model fit indexes were quite good. Cronbach Alpha internal consistency coefficient for the whole scale was calculated as .92.

Keywords: Guidance and Psychological Counseling; Middle School; Attitude Scale

GİRİŞ

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri çağdaş eğitim sisteminin ayrılmaz bir parçasını oluşturmaktadır. Bu hizmetler, bireylerin hızla gelişen dünyaya uyum sağlaması, kendini tanınması, doğru kararlar vermesi gibi yaşam için önemli becerilerin kazanılmasına katkı sağlamaktadır. Rehberlik ve psikolojik danışma alanı ilk olarak mesleki rehberlik olarak doğmuş daha sonraki gelişmelerle mesleki rehberliğin yanı sıra kişisel-sosyal rehberlik ve eğitsel rehberlik alanları eğitim ve öğretim sürecinde yerini almıştır. Günümüzde 1960'lı yıllarda ortaya çıkan gelişimsel rehberlik anlayışı esas alınmaktadır. Bu anlayışta, bireyin gelişiminin sürekliliği ve ardışık dönemlerden oluştuğu savunulmaktadır (Erkan, 2011).

Literatür incelendiğinde rehberliğin birçok tanımının olduğu görülmektedir. Kuzgun (2014) rehberliği, bireyin kendini tanınması, çevresindeki olanakları fark etmesi ve doğru kararlarla kendini gerçekleştirebilmesi için yapılan sistematik ve profesyonel yardım süreci olarak tanımlamıştır. Rehberlik hizmetlerinin temelinde psikolojik danışma hizmeti bulunmaktadır (Yesilyaprak, 2000). Psikolojik danışma; başarısızlık, uyum sorunları ve karar verme güçlüğü gibi problemleri olan veya süreç içerisinde kendini tanımak ya da geliştirmek isteyen bireylerin destek alma süreci olarak ifade edilmektedir. Bu yardımı alan kişilere “danışan”, yardımı sunan uzmana ise “psikolojik danışman” denilmektedir (Kuzgun, 2014; Yesilyaprak, 2000).

Psikolojik danışma ve rehberlik (PDR) bireylere kişisel sorunlarını çözmeleri için gerekli bilgileri sunan, bireylerin özelliklerini tanımalarına yardımcı olan ve tüm bunlardan yararlanarak kendini gerçekleştirmesine fırsat veren bir hizmet alanıdır (Kuzgun, 2014). Bu ifade detaylandırılacak olursa; öğrencinin ilgi, yetenek ve beklentileri doğrultusunda uygun okul ve programlara yönlendirilmesi, kendisine en uygun alanı seçmesi gibi mesleki rehberlik hizmetleri; okul başarısızlığı, derse odaklanamama, sınav kaygısı gibi eğitsel rehberlik hizmetleri; en son olarak da mutsuzluk, aile ilişkileri, umutsuzluk, gizlilik içeren mahremiyete saygıyı gerektiren kişisel rehberlik hizmetleri ve daha birçok başlıkta psikolojik danışma ve rehberlik servislerinin görevleri açıklanabilmektedir.

Öğrenciler rehberlik servisinin verdiği hizmetlerden doğrudan ve birinci derecede yararlanmaktadır. Bu nedenle öğrencilerin rehberlik servisine yönelik tutumlarının oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Tutum, herhangi konu ya da olaya karşı bireylerin deneyim ve bilgilerine dayanarak örgütlediği duygusal, bilişsel ve davranışsal tepki ön eğilimidir (Tekarslan, Baysal, Şencan ve Kılınç, 1989). Benzer bir diğer tanım ise belirli bir durum ya da kavramlara karşı öğrenilmiş

tepkide bulunma eğilimidir (Tezbaşaran, 2008). Bir eğilimin tutum olarak kabul edilebilmesinde zihinsel (bilişsel) bir değerlendirme olması gerektiği belirtilmektedir. Ancak bireylerin zaman içerisinde geliştirdiği yerleşik tutumların çoğu duyguya ve davranışa yönelik öğeleri de içermektedir (Kağıtçıbaşı, 2010). Genel olarak tutumların üç öğesi (bilişsel, duygusal ve davranışsal) vardır ve bu öğeler arasında tutarlılık bulunmaktadır (Tekarslan ve diğerleri, 1989).

Her kademedede olduğu gibi ortaokulda da PDR servisinin önemi büyüktür. PDR servisi ortaokulda öğrencilerin eğitsel, mesleki ve kişisel/sosyal gelişimlerine destek olmaktadır. Bu kapsamda verimli ders çalışma, sınav kaygısı, bir üst kademeye yöneltme ve yerleştirme, bireyle veya grupla danışma gibi daha pek çok hizmet öğrencilere sunulmaktadır. Tüm bu hizmetlerden yararlanmak için gönüllük esastır. Öğrencilerin gönüllü olmasına etki eden tutumlarının ölçülmesi bu yönden önem kazanmaktadır. Tutumlar kişilerin davranışlarını etkilemektedir. Öğrencilerin rehberlik servisine başvurma ve bu hizmetlerden yararlanma sürecinde de tutumların önemi büyüktür. Olumlu bir tutum içinde olan öğrencilerin okul rehberlik hizmetlerinden daha fazla yararlanacağı beklenmektedir. Bu nedenle öğrencilerin PDR servisine yönelik tutumlarının belirlenmesi önemlidir. Böylelikle öğrencilerin PDR servisine yönelik tutumlarının belirlenmesi ile PDR servisinin sunduğu hizmetlerden daha fazla yararlanmasının mümkün olacağı düşünülmektedir.

Mevcut çalışma kapsamında öğrencilerin psikolojik danışma ve rehberlik (PDR) servisine yönelik tutumlarının ölçülmesinde kullanılacak bir ölçme aracı geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu ölçme aracı ile öğrencilerin PDR servisine yönelik tutumlarının olumlu mu olumsuz mu olduğu belirlenebilecektir. Böylece PDR servisine yönelik tutumları olumsuz olan öğrenciler belirlenerek daha olumlu tutum içinde olmaları için gerekli çalışmalar yapılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırmada, ölçek geliştirme amaçlanmış ve tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, bir konu ya da olaya ilişkin katılımcıların tutumlarını, görüşlerini ve becerilerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen araştırmalardır (Büyüköztürk, 2007). Bu bağlamda mevcut araştırmada, geliştirilen ölçme aracına yönelik geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmış ve sunulmuştur.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubuna Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubuna İlişkin Betimsel Bilgiler

Değişkenler	AFA ve DFA analizleri için ölçme aracı uygulanan çalışma grubu		Test Tekrar Test analizleri için ölçme aracı uygulanan çalışma grubu		
	f	%	f	%	
Cinsiyet	Kız	175	49,7	129	52.2
	Erkek	177	50,3	118	47.8
Sınıf	5	77	21,9	50	20.2
	6	104	29,5	48	19.4
	7	85	24,1	68	27.5
	8	86	24,4	81	32.8
Okul	Polatlı NKO	164	46,6	-	-
	Sincan MFÇO	168	53,4	108	43.7
	Söke AO	-	-	139	56.3
Toplam	352	100	247	100	

Mevcut araştırmada ilk olarak veriler, Ankara ili Sincan ilçesi ve Polatlı ilçesinde bulunan iki ortaokulda öğrenim gören 175 kız (%49.70) ve 177 erkek (%50.30) olmak üzere toplam 352 öğrenciden toplanmıştır. Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre dağılımı; 5. sınıf 77 (%21.90), 6. sınıf 104 (29.55), 7. sınıf 85 (24.10) ve 8. sınıf 86 (24.45)'dir. Test-tekrar test kapsamında 5.sınıfta öğrenim gören 50 (%20), 6. Sınıfta öğrenim gören 48 (%19), 7. sınıfta öğrenim gören 68 (% 28) ve 8. sınıfta öğrenim gören 81 öğrenciye (%33) ulaşılmış ve toplam 247 ortaokul (Ankara Sincan ilçesinde bir ortaokul ve Aydın Söke ilçesinde bulunan bir ortaokul) öğrencisi çalışma grubunu oluşturmuştur.

Ölçek Geliştirme Süreci

Ölçek geliştirme sürecinde öncelikle alanyazın incelenmiştir. Psikolojik danışma ve rehberlik servisine yönelik tutumun göstergeleri araştırılmıştır. Bu kapsamda, yurt içi ve yurtdışında rehberlik servisine yönelik yapılan çalışmalar incelenerek ölçekte olması gereken ifadeler belirlenmiştir. Değerlendirmeler yapıldıktan sonra PDR servisine ilişkin tutumu ölçmeye dönük olarak 30 madde yazılmıştır. Uzman görüşlerinin sonucunda 3 madde ölçekten çıkarılmış ve son şekli verilen 27 maddelik ölçek, ilk aşamada pilot uygulama amacıyla 5.ve 6. sınıftan 15'er olmak üzere toplam 30 öğrenciye ifadelerin anlaşılabilirliğini belirlemek amacıyla uygulanmıştır. Değerlendirmelerin ardından ölçekten 1 madde daha çıkarılarak 26 maddelik nihai deneme formu oluşturulmuştur. Ölçme aracı 5'li likert olarak hazırlanmıştır. Maddelere verilecek yanıtlar;

“Kesinlikle Katılmıyorum (1)”,

“Katılmıyorum (2)”,

“Kararsızım (3)”,

“Katılıyorum (4)”

“Kesinlikle Katılıyorum (5)” ile ifade edilmektedir.

Verilerin Toplanması

Ölçme aracı 3 farklı ortaokulda toplam 599 öğrenciye kurum müdürlerinden gerekli izinler alındıktan sonra uygulanmıştır. Ölçme araçları uygulanırken araştırmacılar tarafından öğrencilere gerekli bilgiler verilmiştir. Daha sonra gönüllü öğrencilerin ölçme aracını doldurmaları sağlanmıştır.

Verilerin Analizi

Veriler üzerinde, açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri yapılmıştır. Ekonomiklik ve zaman sınırı olması nedeniyle açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri aynı veriler üzerinde yapılmıştır. Elde edilen veriler analiz edilirken IBM SPSS 21 ve IBM AMOS 21 paket programları kullanılmıştır.

BULGULAR

PDRS Tutum Ölçeğinin Geçerliğine İlişkin Bulgular

Açımlayıcı Faktör Analizi

Faktör yapısını incelemek için açımlayıcı faktör analizinden yararlanılmıştır. İlk olarak veri setinin faktör analizine uygunluğunu görmek için KMO ve Barlett testleri yapılmıştır. Bunun sonucunda KMO değeri .844, Barlett testi χ^2 değeri ise anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=1712,416$; $p<0.05$). Kaiser'e (1974) göre KMO değerinin .50 ; Pallant'a (2005) göre ise .60 ve üzeri olması ve Barlett testinin anlamlı olması toplanan verilerin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir.

Veri setinin faktör analizine uygunluğu görüldükten sonra açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizinin amacı, uygulama formunda bulunan maddelerin hepsini serbest bırakarak hangi faktörler altında toplandığını belirlemektir. Mevcut araştırmada açımlayıcı faktör analizinde bazı ölçütlere dikkat edilmiştir. Bu bağlamda göz önüne alınan ölçütler şöyle belirtilebilir:

- Var olan her faktörün öz değeri en az 1 olmalı,
- Bir maddenin madde faktör yük değeri en az .40 olmalı,
- Faktörlere verilen yükler arası farklılık .10'dan büyük olmalıdır (Tabachnick ve Fidell, 2015; Kaynak, Özhan ve Kan, 2017).

Açımlayıcı faktör analizi sürecinde, varimax döndürme yöntemi ve temel bileşenler analizi tekniği kullanılmıştır. Varimax döndürme yöntemiyle maksimum açıklanan varyansa daha az değişkenle ulaşılmaya çalışılmıştır (Tavşancıl, 2010).

Analiz sonucunda ortaokul öğrencilerinin PDRS yönelik tutuma ilişkin özdeğeri 1'den büyük olan 2 faktör olduğu görülmüştür. Bu faktörler altında toplam 21 maddeli bir yapı elde edilmiştir. Yapılan açımlayıcı faktör analizine yönelik; madde toplam test korelasyonları, madde faktör yükleri, açıklanan varyans oranları ve Psikolojik Danışma ve Rehberlik Servisine yönelik tutuma ilişkin açıklanan toplam varyans Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Madde Faktör Yükleri, Açıklanan Varyanslar ve Madde Test Toplam Korelasyonları

Boyut	Madde No	Faktör 1	Faktör 2	Madde Test Korelasyonu
Olumlu Değerlendirme	1	m 1(1)	.552	.498
	2	m 2(2)	.659	.523
	3	m 5	.593	
	4	m 6(3)	.713	.634
	5	m 8(5)	.678	.565
	6	m 9(6)	.651	.600
	7	m 11(7)	.665	.586
	8	m 12(8)	.739	.694
	9	m 13(9)	.732	.665
	10	m 15(11)	.554	.449
	11	m 16(12)	.764	.700
	12	m 17	.566	
	13	m 18 (13)	.663	.626
	14	m 20(14)	.738	.657
	15	m 22(16)	.653	.605
	16	m 23(17)	.651	.623
	Olumsuz Değerlendirme	17	m 26	.584
18		m 7(4)		.900
19		m 14(10)		.814
20		m 21(15)		.868
	21	m 25(18)		.776
Öz-Değer		8.216	2.479	-
Açıklanan Varyans		35.57	15.35	-
Toplam Varyans			50.928	

Tablo 2 incelendiğinde, açımlayıcı faktör analizi sonucunda, 26 maddeden oluşan deneme formunda, ölçeğin yapısına uymayan 5 madde (3, 4, 10, 19, 24) çıkarılmıştır. Geriye kalan 21 madde özdeğeri 1'in üzerinde olan 2 faktörlü bir yapı oluşturmuştur.

Birinci faktör 17 maddeden oluşmaktadır (1, 2, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 20, 22, 23, 26). Birinci faktöre ilişkin özdeğer 8,216 bulunmuştur. Bu alt faktör tek başına toplam varyansın 35,57'sini açıklamaktadır. İkinci faktör 4 maddeden oluşmaktadır (7, 14, 21, 25). İkinci faktöre ilişkin özdeğer 2,479 bulunmuştur. Tek başına bu alt faktör toplam varyansın 15,35'ini açıklamaktadır. Bu iki faktör birlikte tutum değişkenine ait varyansın % 50,928'sini açıklamaktadır. DeVellis (2003) ve Field (2005) tarafından madde faktör yük değerlerinin bir psikolojik ölçme aracı geliştirirken en az .40 olması gerektiği belirtilmiştir.

Bir ölçme aracında bulunması gereken diğer bir özellik ise ölçeğin madde geçerliliğinin olmasıdır. Ölçeğin madde geçerliliğini incelemek amacıyla madde-test toplam korelasyonları hesaplanmıştır. Bir ölçüm aracında madde-test toplam korelasyon değerlerinin .30 ve üzerinde olması gerektiği belirtilmektedir. Maddenin ölçtüğü özelliği ölçmesi yönünden geçerli sayılması için bu değer önemlidir (Field, 2005). Büyüköztürk (2007), madde toplam korelasyonu 0.30 ve daha üzerinde olan maddelerin iyi ayırt ettiğini ve faktör yüklerinin 0.45 ya da daha yüksek olmasının iyi bir ölçü olacağını belirtmiştir. Maddelerin madde-test toplam korelasyonu değerleri incelendiğinde

değerlerinin .37 ile .70 arasında değiştiği görülmektedir. Ölçekte bulunan maddelerin ölçeğin geneli ile ilişkisi orta ve yüksek düzeyde bulunmuştur.

Doğrulayıcı Faktör Analizi

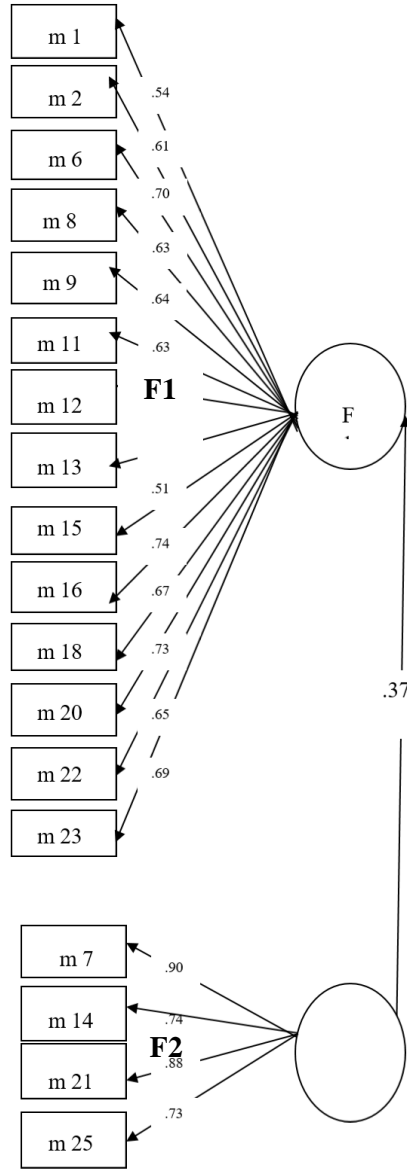
PDRS Tutum Ölçeği geliştirilirken yapılan analizler sonucunda 2 boyutlu, 21 maddelik ölçeğin yapı geçerliliğini incelemek için doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Bu kapsamda, AMOS 21 programı kullanılmıştır. DFA bulgularından yola çıkarak, standartlaştırılmış hata oranlarının yüksek olması sebebiyle modele uyum sağlamayan 5, 17 ve 26. maddeleri analizden çıkarılmıştır.

Geçerlik çalışmaları kapsamında yapılan analizlerin sonucunda, 18 maddeden oluşan iki faktörlü modelin sınanması için uygulanan DFA uyum indeksleri incelenmiştir. Doğrulayıcı faktör analizinde model uyum indeksleri kapsamında; χ^2/df (Chisquare/Degrees of Freedom) , CFI, GFI, RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation) göz önüne alınmış ve tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3. Doğrulayıcı Faktör Analizi Uyum İndeksleri

Model Uyum İndeksleri	Model
Ki kare değeri	270,768
Serbestlik derecesi	136
CMIN/df	1,867
GFI (Goodness of Fit Index), Uyum İyiliği İndeksi	0,928
CFI (Comparative Fit Index), Karşılaştırmalı Uyum İndeksi	0,96
NFI (Normed Fit Index), Normlaştırılmış Uyum İndeksi	0,919
RFI (Relative Fit Index), Göreceli Uyum İndeksi	0,907
RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation)	0,05

Tablo 3’te sunulan uyum indeksleri incelendiğinde ki-kare uyum testi değerinin 270,768 olduğu görülmüştür. RMSEA= .05, RFI= .907, RMR= .057, GFI= .928, AGFI= .908, CFI=.96, NFI=.919 ve CMIN/DF= 1.867 bulunmuştur. Elde edilen uyum indeks değerleri incelendiğinde, gözlenen veri ve model arasında uyum olduğu ve sunulan modelin kabul edilebilir düzeyde uyum gösterdiği anlaşılmaktadır. Yapılan ikinci analize yönelik “path” diyagramı Şekil 1.’de verilmiştir.

Şekil 1. PDR Servisi Tutum Ölçeği “Path” Diyagramı

PDRS Tutum Ölçeğinin Güvenirliğine İlişkin Bulgular

Ölçeğin güvenilirliğini incelemek amacıyla, iç tutarlılık analizi ve test tekrar test analizi olmak üzere iki farklı güvenilirlik analizi yapılmıştır.

Ölçeğin güvenilirliğine kanıt oluşturmak amacıyla, tüm ölçek ve her bir alt boyut için C_{α} (Cronbach alpha) güvenilirlik katsayı değerleri hesaplanmıştır. Ölçeğin tümüne ait C_{α} güvenilirliği ,92; birinci faktöre ilişkin C_{α} güvenilirliği ,92; ikinci faktöre ait C_{α} güvenilirliği ,88 olarak bulunmuştur. Elde edilen bulgular; ölçeğin bütünü, birinci ve ikinci faktörü için güvenilir sonuçlar elde edildiğini göstermektedir.

Bu alışma kapsamında geliştirilen psikolojik danışma ve rehberlik servisine yönelik tutum leği test-tekrar test yöntemiyle güvenirlik hesaplamaları kapsamında toplam 247 ortaokul öğrencisine yaklaşık dört hafta arayla iki kez uygulanmış olup öğrencilerin ilk test ve son test puanları arasındaki ilişki ,85 bulunmuştur. Aynı zamanda ölçeğin boyutları arasındaki test tekrar güvenirliği ile ilk test ve son test puanları arasındaki ilişki ise birinci boyut olan psikolojik danışma ve rehberlik servisini olumlu değerlendirme ,83 ve ikinci boyut olan psikolojik danışma ve rehberlik servisini olumsuz değerlendirme ,73 şeklinde bulunmuştur. Creswell (2012) tarafından bir psikolojik lme aracının güvenirliğinde ,70 yeterli bir puan olarak belirtilmektedir. ‘‘Psikolojik Danışma ve Rehberlik Servisine Yönelik Tutum leği’’nin güvenirliğini belirlemek için yapılan analizlerden elde edilen bulgular ölçeğin güvenirlik kanıtlarının yeterli olduğunu göstermektedir.

TARTIşMA VE SONUÇ

Bu alışma, ortaokul ğrencilerinin psikolojik danışma ve rehberlik servisine yönelik tutumlarını ölçmeye yönelik lme aracı geliştirmek için gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda, yapılan döndürülmüş temel bileşenler analizi sonucunda 2 alt boyuttan oluşan bir yapıya ulaşılmış ve toplam 18 madde ile ölçek son şeklini almıştır. Bu faktörler araştırmacılar tarafından psikolojik danışma ve rehberlik servisini olumlu değerlendirme ve psikolojik danışma ve rehberlik servisini olumsuz değerlendirme olarak adlandırılmıştır. Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmış, bu analiz sonucunda KMO değerleri 0,844, Barlett testi ise anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=1712,416$; $p<0,05$). Sonrasında Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) yapılmış ve elde edilen ki-kare uyum testi değerinin 270,768 olduğu grlmştir. Analiz sonucunda uyum indeksleri, RMSEA=.05, RFI=.907, RMR=.057, GFİ=.928, AGFİ=.908, CFI=.96, NFI=.919 ve CMIN/DF= 1.867 bulunmuştur. Bu değerlere göre ölçeğin 2 boyutlu yapısının uyum değerlerinin iyi olduğu belirtilebilir (Brown, 2006; Tabachnick ve Fidell, 2015).

PDR Servisine Yönelik Tutum leği’nin tutarlılığı için hesaplanan cronbach alfa katsayısı .92 olarak bulunmuştur. Kayış’a (2014) göre cronbach alpha değerinin yüksek olarak belirtilebilmesi için .80 ve üzeri olması gerekmektedir. Bu durumda ölçeğin yüksek derecede i tutarlığa sahip olduğu söylenebilir. Faktörlere ilişkin ise iç-tutarlık katsayıları birinci faktör için .92; ikinci faktör için .88 olarak bulunmuştur. Literatürde .60 ve üstü kabul edilebilir bir değer olarak gösterilmektedir (Büyüköztürk, 2007). Bu bağlamda ölçeğin faktör yüklerinin oldukça iyi olduğu söylenebilir. Test-tekrar test sonuçları; ölçek toplamı için .85, PDRS olumlu değerlendirme alt boyutu için .83 ve PDRS olumsuz değerlendirme alt boyutu için .73 bulunmuştur. Yaklaşık dört hafta arayla yapılan test tekrar test puanları da ölçeğin güvenirliğini doğrulamıştır (Creswell, 2012).

Literatürde rehberlik servisine yönelik tutumları ölçmeye yönelik bir çalışma olduğu görülmektedir. Bu çalışmanın sonuçları mevcut araştırmanın sonuçları ile paralellik göstermektedir. Kahraman (2015) lise ğrencilerinin psikolojik danışma servisine yönelik tutumlarını belirlemek

amacıyla ölçme aracı geliştirmiştir. Bu çalışmada yapılan analizler sonucunda 25 maddelik geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı elde edilmiştir. Geliştirilen ölçme aracı tek boyutlu bir yapıya sahiptir.

Elde edilen tüm veriler doğrultusunda 18 maddelik Psikolojik Danışma ve Rehberlik Servisine Yönelik Tutum Ölçeği'nin (PDRSYTÖ) geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenilebilir. Bir başka ifadeyle ortaokul öğrencileri için PDR Servisine yönelik tutum ile ilgili yapılacak çalışmalarda kullanılabilecek bir ölçme aracı alana kazandırılmıştır.

ÖNERİLER

Mevcut araştırmada elde edilen sonuçlardan yola çıkılarak bazı önerilerde bulunulabilir. PDR Servisine Yönelik Tutum Ölçeği okullarda uygulanarak öğrencilerin tutumlarının ölçülmesi sağlanabilir. Böylelikle öğrencilerin PDR Servisine yönelik tutumlarının nasıl olduğu belirlenerek gerekli çalışmalar planlanabilir. PDR Servisinin okul için önemi oldukça büyüktür. Bu nedenle geliştirilen bu ölçme aracının literatüre katkısı yadsınamaz düzeydedir. PDR Servisine Yönelik Tutum ile okuldaki diğer dersler ve uygulamalara yönelik tutumlar arasında ilişkilere bakılabilir. Böylece PDR Servisi ve okuldaki diğer süreçlerin işleyişine ilişkin bilimsel bilgilerin elde edilmesi sağlanabilir. Mevcut araştırmada geliştirilen "PDR Servisine Yönelik Tutum Ölçeği" daha sonraki çalışmalarda kullanılırken doğrulayıcı faktör analizinin yapılması ve güvenilirlik analizlerine yer verilmesi önerilmektedir. Böylece ölçeğin yapısına ilişkin kanıtlar artarak ölçek desteklenecektir.

SINIRLILIKLAR

Ekonomiklik ve zaman sınırı nedeniyle açılmayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri aynı veri seti üzerinde yapılmıştır. Bu durum araştırmanın sınırlılıklarından birini oluşturmaktadır. Ayrıca araştırmanın çalışma grubu Ankara ve Aydın illerinde yer alan 3 okuldaki öğrenciler ile sınırlıdır.

KAYNAKLAR

- Brown, T. (2006). *Confirmatory factor analysis for applied research*. Newyork: Guildford Publications, Inc.
- Büyükoztürk, ř. (2007). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem.
- Creswell, J. W. (2012). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research*. London: Pearson
- DeVellis, R. (2003). *Scale development: theory and applications*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Erkan, S. (2011). *Okul psikolojik danışma ve rehberlik programlarının hazırlanması*. Ankara: Pegem.
- Field, A. (2005). *Discovering statistics using SPSS*. London: Sage.
- Glanz, E.C. (1964). *Foundations and Principles of Guidance*. Boston: Allyn Bacon.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). *Günümüzde insan ve insanlar sosyal psikolojiye giriş*. İstanbul: Evrim.
- Kahraman, V. (2015). *Lise öğrencilerinin psikolojik danışma servisine yönelik tutum ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması*. 12. Ulusal PDR Öğrenci Kongresi'nde sunulmuş bildiri. Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep.

- Kaiser, H. F. (1974). An index of factorial simplicity. *Psychometrika*, 39, 31-36. doi: 10.1007/BF02291575.
- Kan, A. & Akbaş, A. (2005). Lise öğrencilerinin kimya dersine yönelik tutum ölçeği geliştirme çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 227- 237.
- Kayış, A. (2014). Güvenirlik analizi. Şeref Kalaycı (Ed.), *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri içinde* (s. 404-409). Ankara: Asil.
- Kaynak, S., Özhan, M. B. & Kan, A. (2017). Ortaokul öğrencileri için okul motivasyonu ölçeği geliştirme çalışması. *Turkish Studies*, 12 (4), 293-312. doi.org/10.7827/TurkishStudies.11336
- Kuzgun, Y. (2014). *İlköğretimde rehberlik*. Ankara: Nobel
- Pallant, J. (2001). *SPSS survival manual*. Maidenhead: Open University.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2015). Çok değişkenli istatistiklerin kullanımı. (M. Baloğlu, Çev. Ed.). Ankara: Nobel.
- Tavşancıl, E. (2010). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel.
- Tezbaşaran, A. A. (2008). *Likert tipi ölçek hazırlama kılavuzu*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları
- Tekarıslan, E., Baysal, C., Şencan, H. & Kılınç, T. (1989). *Sosyal Psikoloji*. İstanbul: Filiz.
- Turan, F. (2009). *Lise öğrencilerinin rehberlik servisine ilişkin tutumlarının kendini açma davranışı açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Uzun, S. (2011). *Ergenlerde yalan tutumuna psikososyal yaklaşım (Sakarya örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Yesilyaprak, B.(2000) *Eğitimde rehberlik hizmetleri*. Ankara: Nobel.

EXTENDED ABSTRACT

Purpose

The psychological counseling and guidance service supports the educational, professional and personal/social development of students in middle school. In this context, many other services such as productive study, exam anxiety, referral and placement, individual or group counseling are offered to the students. Volunteering is essential to benefit from all these services. Measuring attitudes of students that affect volunteering becomes important in this respect. Attitudes affect people's behavior. Then, it will be possible for students to benefit from the services provided by PDR service by determining their attitudes towards PDR service. For this reason, it is aimed to develop a measurement tool which can be used to measure the attitudes of students towards psychological counseling and guidance (PDR) service. With this measurement tool, it will be possible to determine whether students' attitudes towards PDR service are positive or negative. Thus, it is thought that the students who have negative attitudes towards PDR service will be identified and contribute to the studies to be more positive.

Research Method

In the scale development process, firstly, the literature about psychological counseling and guidance service and attitude concept was examined. After evaluations, 30 items were written to measure the attitude towards PDR service. As a result of the expert opinions, 3 items were excluded from the scale and the final 27-item scale was applied to 30 students, 5th and 6th grades, in order to determine the comprehensibility of the expressions. After the evaluations, one more item was removed from the scale and a final trial form of 26 items was formed. The attitude scale prepared during the scale development process consists of a total of 26 items. Data were collected from 599 students with the prepared measurement scale. The obtained data were analyzed with SPSS 21, AMOS 21 and validity and reliability studies were performed on the data. α and test-retest correlations were used to provide evidence of reliability; item test correlations to provide evidence of substance validity, Kaiser-Meier Olkin (KMO) coefficient and Barlett Sphericity test to determine the suitability of the data for principal components analysis; Factor analysis was conducted to provide evidence for construct validity.

Results

In the validity studies, Explanatory Factor Analysis (EFA) was performed, KMO value was found to be 0.844 and Barlett test was significant ($\chi^2 = 1712.416$; $p < 0.05$). In the trial form consisting of 26 items, 5 items (3, 4, 10, 19, 24) that did not match the structure of the scale were removed. The remaining 21 items formed a 2-factor structure with eigenvalues above 1. The first factor consists of 17 items and the second factor consists of 4 items. Together, these two factors explain 50.928% of the variance of attitude variable. Then, Confirmatory Factor Analysis (CFA) studies were conducted and 3

items that could not adapt to the model were excluded from the scale due to the high standardized error rates. The CFA indexes applied for the scale consisting of 18 items were examined and the chi-square fit test value obtained was found to be 270,768. As a result of the analysis, the indices of fit, RMSEA = .05, RFI = .907, RMR = .057, GFI = .928, AGF1. 908, CFI = .96, NFI = .919, and CMIN / DF = 1.867. In the reliability studies of the scale, total reliability was 92; first factor, 92; The second factor was 88. In the re-reliability of the test, the first dimension was positive evaluation of psychological counseling and guidance service, 83 and second dimension was negative evaluation of psychological counseling and guidance service, 73.

Discussion, Conclusion and Suggestions

The findings obtained from the analyzes conducted to determine the validity and reliability of the Attitude Scale towards Psychological Counseling and Guidance Service indicate that the scale is sufficient. Attitude Scale for PDR Service can be used to measure the students' attitudes. Thus, necessary studies can be planned by determining how students' attitudes towards PDR Service are. PDR Service is very important for the school. Therefore, the contribution of this developed measurement tool to the literature is undeniable. Relationships between Attitudes Towards PDR Service and attitudes towards other courses and practices in the school can be looked into. Thus, it is possible to obtain scientific information about the operation of PDR Service and other processes in the school. It is recommended to use confirmatory factor analysis and reliability analysis when using the "Attitude Scale towards PDR Service" developed in the current research in later studies. Thus, the scale will be supported by increasing the evidence for the structure of the scale.

PDR SERVİSİNE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ

Sevgili Katılımcılar,

Aşağıda Psikolojik Danışma ve Rehberlik Servisine (PDRS) yönelik tutum ölçeği maddeleri verilmiştir. Sizden istenen bu maddeleri dikkatle okumanız ve belirtilen maddelerin size ne kadar uyduğunu seçeneklerinden birini işaretleyerek belirtmenizdir. Lütfen tüm maddeleri dikkatle okuyup işaretleyiniz. *Lütfen hiçbir maddeyi boş bırakmayınız.* Katılımınız için teşekkür ederiz.

Neşe KURT DEMİRBAŐ/Rehberlik Seda SEVGİLİ KOÇAK /Rehberlik

Aşağıda yer alan ifadeleri dikkatlice okuyarak size en uygun seçeneği işaretleyiniz.		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Madde No	Maddeler					
	Psikolojik danışma ve rehberlik servisinin okul için önemli olduğunu düşünürüm.					
	PDRS'ye gittikten sonra okul motivasyonum artar.					
	PDRS kendimi iyi hissetmeme yardımcı olur.					
	Okullarda PDRS olmasa da olur.					
	PDRS doğru kararlar almamda bana yardımcı olur.					
	PDRS'ye gitmelerini arkadaşlarıma öneririm.					
	İhtiyacım olduğunda PDRS'ye gitmek isterim.					
	PDRS'nin kendime olan güvenimi artırdığını düşünürüm.					
	PDRS'ye gidince kendimi mutlu hissederim.					
	PDRS'nin önemli çalışmalar yapmadığını düşünürüm.					
	Çözemediğim problemim olduğunda ilk aklıma gelen yer PDRS'dir.					
	PDRS'ye gidince rahatlarım.					
	PDRS'ye gönüllü olarak giderim.					
	PDRS kendimi daha iyi tanımama yardımcı olur.					
	PDRS çalışmalarına ihtiyaç olmadıkça katılmam.					
	PDRS kendimi değerli hissetmemi sağlar.					
	Her okulda PDRS olması gerekir.					
	PDRS'ye gitmemin ders başarıma katkı sağlayacağını düşünmüyorum.					

Copyright of Akdeniz Egitim Arastirmalari Dergisi is the property of Turkish Educational Research Association (TERA) and its content may not be copied or emailed to multiple sites or posted to a listserv without the copyright holder's express written permission. However, users may print, download, or email articles for individual use.